

LÆR OM **KANONFORFATTERNE**
HENRIK
PONTOPPIDAN

ELEVHÆFTE

HENRIK PONTOPPIDAN

Henrik Pontoppidan er en af de mest betydningsfulde forfattere i dansk litteratur. Han var en meget vigtig stemme inden for den periode i dansk litteratur, som vi kalder "Det moderne gennembrud". Nu skal du læse en tekst om Henrik Pontoppidan, hans forfatterskab og "Det moderne gennembrud". Du skal løse forskellige opgaver, imens du læser, så find dit penalhus frem.

Henrik Pontoppidan var en dansk forfatter, som blev født i Fredericia i 1857 og voksede op i Randers i en præstefamilie med mange søskende i hjemmet. De havde ikke mange penge i familien. Selvom Henrik Pontoppidan voksede op i en præstefamilie, var han faktisk ikke specielt religiøs. Da han skulle studere, flyttede han til København for at læse til ingeniør, da han var god til matematik, men han blev ikke færdig, for han besluttede i stedet at blive forfatter. Det var svært at leve af at skrive, så han var nødt til også at arbejde som højskolelærer i en periode. En højskole var dengang en ret ny slags skole, hvor unge mennesker eller voksne kunne bo, imens de lærte om samfundet. Man troede på, at det var vigtigt, at man lærte at tænke selvstændigt, stille kritiske spørgsmål til samfundet og engagere sig, fordi man syntes, at Danmark og samfundet blev bedre af, at alle borgere var oplyste og havde viden om samfundet.

I dag får man masser af viden om samfundet og verden omkring en, når man går i skole, men dengang var der mange, som var fattige, og derfor ikke gik lige så lang tid i skole. De var i stedet nødt til at hjælpe til derhjemme eller med at tjene penge til familien. Mange stoppede tidligt med at gå i skole for at arbejde i stedet, og derfor fik de ikke den viden, som man får i skolen i dag.

Der var også meget stor forskel på, om man boede på landet, var fattig i byen eller hørte til de rige. De rige fik meget mere viden. På højskolen kunne man blive oplyst, men det kunne

man også gennem litteratur og bøger, og Henrik Pontoppidan brugte sit forfatter-skab til at skrive noveller og bøger, som satte fokus på samfundets udfordringer og uligheder og på helt almindelige danskere, som kæmpede for at få et bedre liv eller var ramt af den barske virkelighed, som fandtes dengang.

Han ville gennem sine tekster gerne vise de problemer, der var i samfundet, og på den måde oplyse dem, der læste hans bøger. Mange af hans læsere var nemlig fra de finere klasser i samfundet. De skulle med bøgerne selv "se", hvor uretfærdigt, svært og barsk virkeligheden kunne være.

OPGAVE 1

Nu skal du svare på nogle spørgsmål, som handler om det, du lige har læst i teksten om Henrik Pontoppidan. Hvis du ikke kan huske svaret, så prøv at læs og led i teksten igen, og se om du kan finde frem til svaret.

Hvornår blev Henrik Pontoppidan født, og i hvilken familie voksede han op?

Hvad er en højskole?

Hvad ville Henrik Pontoppidan gerne "være med til" med sine noveller og tekster?

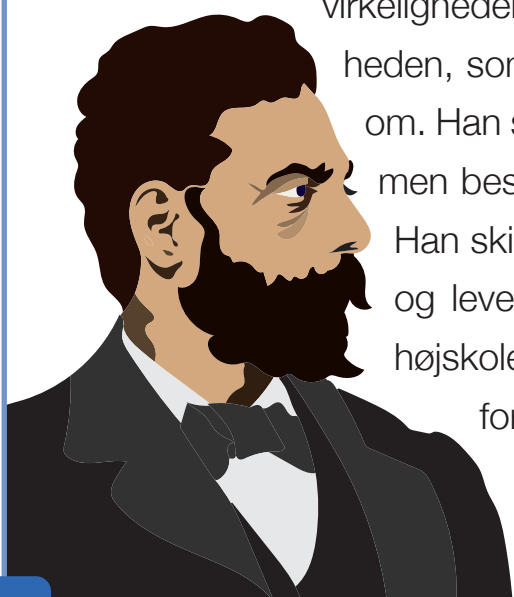
Hvordan forestiller du dig, at livet i Danmark var på Henrik Pontoppidans tid?

Nu skal du fortsætte med at læse i teksten om Henrik Pontoppidan.

Da Henrik Pontoppidan levede, var det noget nyt, at man som forfatter skrev kritisk eller viste de sider af Danmark, som ikke var så rare. Før havde de danske forfattere mest skrevet om eventyr og fantasihistorier, men Henrik Pontoppidan var med i den litterære periode, man kalder "Det moderne gennembrud". I det moderne gennembrud ville man gerne "sætte problemer til debat" ved at skrive om, hvordan virkeligheden var for mennesker i Danmark, og Henrik Pontoppidan var en modig forfatter, for han turde skrive kritiske ting om både kirken og dem, som var magtfulde i samfundet, og det var noget nyt, at man turde det.

Temaerne i Henrik Pontoppidans litteratur var ulighed, kærlighed, religion, drømme og menneskets kamp for et bedre liv – og han skrev om både det gode og det dårlige. Vigtigst af alt skrev han om emnerne uden at pynte på sandheden, derfor kalder man også måden, han skriver på, for "realisme", som betyder, at man viser

virkeligheden, som den er. Henrik Pontoppidan beskrev virkeligheden, som han så den – også når den ikke var så rar at læse om. Han skrev ikke, at det var synd for nogen eller med følelser, men beskrev det, han så, så læserne selv måtte tage stilling. Han skildrede fx den fattige landbefolkning, som ofte sultede og levede et meget hårdt liv. Han var også kritisk over for højskolen, hvor han jo ellers selv havde arbejdet. Det var han, fordi han mente, at kun de rige havde råd til at gå der og "blive oplyste", og han mente, at alle mennesker burde have mulighed for et bedre liv og mere viden.

Pontoppidan kom faktisk selv til at bo og leve i den finere del af København og også at få "finere venner", men han kendte jo fra sin barndom til at leve mere fattigt, og derfor var han også god til at se samfundet fra flere synsvinkler og til at beskrive mennesker på mange forskellige måder. Han blev resten af sit forfatterskab ved med at skrive om mennesker – på godt og ondt. Han skrev om mennesker og kærlighed, religion, deres drømme for livet.

OPGAVE 2

Sæt ring om de ord, du mener, passer til de temaer Henrik Pontoppidan skrev om i sine noveller og bøger.

At have drømme
for sit liv

Livet på landet

Om da Danmark vandt store krige

Naturens skønhed

At leve i fattigdom

Ulighed mellem mennesker
i Danmark

Kongeriger, prinsesser og prinser

Om menneskets
"forhold til" Gud

Om overnaturlige væsner

OPGAVE 3

Svar på spørgsmålene nedenfor.

Hvad ville forfatterne under "Det moderne gennembrud" – blandt andre Henrik Pontoppidan – gerne have, at deres litteratur kunne eller gjorde?

Hvis du skulle skrive en historie om noget du synes er forkert eller uretfærdigt i verden eller Danmark nu – måske om nogen, som du tænker har det svært – hvad ville du så skrive en historie om? Skriv gerne mere end én ide til et emne.

Nu skal du fortsætte med at læse i teksten om Henrik Pontoppidan.

Henrik Pontoppidans mest berømte bøger er en trilogi: Det forjættede Land, Lykke-Per og De Dødes Rige. I dem beskrev han, hvordan det er at være et menneske med mange forskellige sider, følelser og drømme i et samfund, som mener, at man skal gøre eller være på en bestemt måde for at være "rigtig". Henrik Pontoppidan fik den fineste pris, man kan få som forfatter, for bøgerne: Nobels litteraturpris. Det er kun meget få danskere, som har fået den pris.

Henrik Pontoppidan døde i 1943, men i dag er der stadig mange, som læser Henrik Pontoppidans noveller og romaner, fordi han har haft så stor betydning for dansk litteratur, og fordi han - og "Det moderne gennembrud" - var med til at skrive litteratur på en helt ny måde, hvor man turde være kritisk og vise virkeligheden, som den var, så litteraturen kunne være med til at få folk til at "se virkeligheden", debattere og måske på den måde være med til at ændre på samfundet. Det er også derfor, at Henrik Pontoppidan er en af de forfattere, som er med på "Den danske litteraturkanon", og derfor at I i skolen stadig skal lære om Henrik Pontoppidan og hans forfatterskab.

OPGAVE 4

Henrik Pontoppidan skrev litteratur, som handlede om blandt andet uretfærdighed, fattigdom, menneskets drømme og længsler for et bedre liv. Han ville sætte ”problemer til debat”. Du skal nu skrive et debatindlæg (på computer eller i dit hæfte), hvor du sætter et emne til de debat. Skriv om noget, som du mener er uretfærdigt eller forkert i samfundet, og som du mener, vi bør debattere for at få ændret på det.

SKRIVETIP: ET DEBATINDLÆG

Et debatindlæg er en tekst, som oftest udgives af aviser. Alle kan skrive og få trykt et debatindlæg i en avis. Det er nemlig en subjektiv tekst, hvor man skriver om sin personlige holdning og deler, hvad man synes om et bestemt emne, man mener, der bør være mere opmærksomhed omkring. Man kommenterer måske på noget, som andre har sagt, eller noget, man har set eller hørt. Man kritiserer noget, men man kommer også med løsningsforslag eller forslag til forandringer, og man prøver at overbevise andre om, at emnet er vigtigt at kæmpe for. Det gør man ved at argumentere for emnet og sine synspunkter. Man kan argumentere ved at bruge følelser, man kan bruge egne erfaringer, og man kan bruge fakta. Det vigtigste er, at gøre folk opmærksomme på emnet, og et debatindlæg er en god måde at “bruge sin stemme” på for at få skabt en forandring.

Sproget er direkte, personligt og levende. Et debatindlæg har oftest en klar struktur med en præsentation af emnet, en hoveddel med kritik/løsninger/argumentation og en afslutning med kort og præcis konklusion eller opfordring til handling.

OPGAVE 5

På side 8 skal du bruge den viden, du har fået, til at lave et forfatterportræt af Henrik Pontoppidan. Forfatterportrætte kan I hænge op i klassen.

FORFATTERPORTRÆT

Find et billede af
Henrik Pontoppidan.
Print, klip og lim
det ind her.

Navn:

Født:

Død:

Litterær periode:

Yndlings "skrive-emner":

Litterære kendetegn:

Mest berømte bøger:

Andet: